

YILDIZLAR 3X3 BASKETBOL OKUL MÜSABAKALARINA KATILAN SPORCULARIN FİZİKSEL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Yahya DOĞAR^{1*}, Aşlı ERDOĞAN², Mehmet AKARSU³

ÖZET

Son yıllarda özellikle okul çağındaki çocuklarda fiziksel okuryazarlık kavramının ölçülmesi ve geliştirilmesine yönelik araştırmalar önem kazanmıştır. Fiziksel okuryazarlık fiziksel hareketlerin uygulanmasında bilgili ve eğitilmiş olmak, bir aktivite ortamında çevrelerinde olup bitenleri okuma ve bu olaylara uygun şekilde tepki verme yeteneği olarak ifade edilmektedir. Fiziksel okuryazar olan çocuklar, çeşitli fiziksel aktivitelerde güvenle ve yetkinlikle hareket edebilirler. Bu sayede çocukların fiziksel aktiviteye katılmaları ve hareketsiz geçen zamanları azaltılabilir. Dolayısıyla, bu araştırmanın amacı 2024-2025 sezonunda Malatya ilinde düzenlenen Yıldızlar 3x3 Basketbol Okul Müsabakalarına katılan ortaokul öğrencilerinin fiziksel okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmaya 70 basketbol sporcusu katılmıştır. Veri toplama aracı olarak "Fiziksel Okuryazarlık Değerlendirme Envanteri" uygulanmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde cinsiyet değişkeninde sadece "güven" alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu ve kız basketbol oyuncularının güven düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Spor geçmişi göz önünde bulundurulduğunda 4 yıl ve üzerinde spor yapanların fiziksel okuryazarlık ortalamalarının diğer gruplara göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Yaş, ebeveyn eğitim düzeyi ve meslek durumu değişkenlerinin ise fiziksel okuryazarlık düzeyine herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak kız basketbol oyuncularının fiziksel okuryazarlık düzeylerinin erkek basketbol oyuncularına göre daha yüksek olduğu ve spor geçmişinin fiziksel okuryazarlık düzeyini artırdığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Basketbol, fiziksel okuryazarlık, ortaokul öğrencisi

EXAMINATION OF PHYSICAL LITERACY LEVELS OF ATHLETES PARTICIPATING IN STARS 3X3 BASKETBALL SCHOOL COMPETITIONS

ABSTRACT

In recent years, research on measuring and developing physical literacy, especially among school-age children, has gained importance. Physical literacy is defined as being knowledgeable and educated in the application of physical movements, as well as the ability to read and appropriately respond to events occurring in an activity environment. Children who are physically literate can move confidently and competently in various physical activities. This helps increase their participation in physical activities and reduces sedentary time. Therefore, the aim of this study is to examine the physical literacy levels of middle school students who participated in the U16 3x3 Basketball School Competitions held in Malatya during the 2024-2025 season, based on various variables. The study, conducted using a survey model, included 70 basketball players. The "Physical Literacy Assessment Inventory" was used as a data collection tool. The results of the study indicate that, in terms of gender, there is a statistically significant difference only in the "confidence" sub-dimension, with female basketball players exhibiting higher confidence levels compared to their male counterparts. Regarding sports experience, it was found that students who had engaged in sports for four or more years had higher physical literacy scores than other groups. However, variables such as age, parental education level, and occupational status did not appear to have any impact on physical literacy levels. In conclusion, it was determined that female basketball players have higher physical literacy levels compared to male players, and that sports experience plays a crucial role in enhancing physical literacy.

Keywords: Basketball, physical literacy, middle school student

1 İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi/Malatya

2 İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü / Malatya

3 İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi/Malatya

*Yazışmadan sorumlu yazar: yahya.dogar@inonu.edu.tr

GİRİŞ

Yaşamın her aşamasında fiziksel hareket etme ihtiyacı duyan birey, gündelik ya da önceden tasarlanmış aktivitelerle bu ihtiyacını giderir. Ancak bireyin hangi fiziksel aktivitelere neden katılması ve nasıl yapması gerektiğinin bilincinde olarak hareket etmesi önemlidir. Fiziksel aktivite kısaca enerji tüketimini arttıran iskelet kaslarının meydana getirdiği vücut hareketidir (Caspersen, Powell ve Christenson, 1985). Bireyin fiziksel aktiviteye bilinçli ve etkin bir şekilde katılabilmesi, fiziksel becerilerini geliştirebilmesi ve hareket etme kapasitesini artırabilmesi için kritik bir öneme sahiptir (Akarsu, Güllü ve Doğar, 2024a). Çünkü düzenli fiziksel aktivitenin, fiziksel ve bilişsel fonksiyonları geliştirdiği, kas gücünü koruduğu, anksiyete ve depresyonu azaltarak özgüveni artırdığı, koroner kalp hastalığı, diyabet ve inme gibi hastalıkların görülme riskini azalttığı ve sosyalleşmeye katkı sağladığı bilinmektedir (Özmen ve Contarlı, 2023). Ancak fiziksel aktivitenin sağlık yararları iyi bilinmesine rağmen katılımın düşük seviyelerde kalması, bir halk sağlığı sorunu olmaya devam etmektedir (Pourabbasi ve ark. 2020).

Dolayısıyla çocukluk ve ergenlik döneminde kazanılan alışkanlıklarla şekillenen ve bireyin yaşam boyu sağlıklı ve aktif kalmasında kritik rol oynayan fiziksel aktivite, fiziksel okuryazarlık ile de yakından ilgilidir. Bu anlamda bireyin hangi aktivitelere neden katılması gerektiğini ve bu aktiviteleri nasıl yapacağını bilmesi fiziksel okuryazarlık kavramını ortaya çıkarmıştır (Aslan ve Ünlü, 2023). En genel anlamıyla fiziksel okuryazarlık fiziksel hareketlerin uygulanmasında bilgili ve eğitilmiş olmak, bir aktivite ortamında çevrelerinde olup bitenleri okuma ve bu olaylara uygun şekilde tepki verme yeteneğidir. Fiziksel okuryazarlık, yalnızca fiziksel performansın artırılması değil, bunun yanında bireyin yaşam kalitesi, genel sağlık ve fiziksel aktiviteye katılımının sürekliliği açısından da önemlidir (Cairney ve ark. 2019). Bu nedenle bireyin kişisel ve sosyal gelişiminde önemli bir etken olarak son yıllarda fiziksel okuryazarlık konusu, eğitim ve sağlık programlarında artan bir önem kazanmıştır (Tremblay ve ark. 2016).

Bu anlamda fiziksel aktivite ve fiziksel okuryazarlığın birbirini tamamlar nitelikte bir ortak payda oluşturdukları söylenebilir. Çünkü fiziksel okuryazarlık yalnızca motor becerilerin gelişimini değil; bireyin fiziksel etkinliklere katılım konusundaki motivasyonunu, özgüvenini, bilgisini ve anlayışını da kapsayan çok boyutlu bir değerdir (Whitehead, 2010).

Çocuk ve ergenlerin fiziksel aktivite düzeylerinin düşük olduğu bilinmektedir. Bilgisayar oyunları ile gereğinden fazla hareketsiz zaman geçiren çocuklar ve gençler, yeteri kadar fiziksel aktivite

yapmaktan uzak kalmaktadırlar (Villasana ve ark. 2020). Oysa Fiziksel aktivite alışkanlıkları bu dönemde oluşmaktadır. Küçük yaşlarda fiziksel aktiviteden uzak kalma alışkanlığı yetişkinlikte de devam etme eğiliminde olduğu için, çocukluk ve ergenlik dönemi, yaşam boyu sağlık ve alışkanlıkları etkileyebilecek çok önemli bir dönemdir.

Özellikle Kuzey Amerika'daki çocuklar ve gençler için her gün en az 60 dakika orta ila şiddetli yoğunlukta fiziksel aktivite yapmaları önerilmektedir. Bu nedenle Fiziksel okuryazarlık sağlıklı bir yaşam için gerekli olan fiziksel aktivitelere ulaşmada dikkat çeken bir alandır (Belanger, 2018). Sağlık uygulayıcıları çocukların ve gençlerin Kanada'da ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ekran süresini günde en fazla 2 saat ile sınırlayarak hareketsiz geçirdikleri zamanı azaltmalarını önermektedir (Tremblay ve ark. 2016). Fiziksel okuryazar olan çocuklar, çok çeşitli fiziksel aktivitelere güvenle ve yetkinlikle hareket edebilirler. Yüksek bir fiziksel okuryazarlık seviyesine sahip olmak, çocukların alışılmış fiziksel aktiviteye katılmalarını ve hareketsiz zamanlarını azaltmalarını sağlayabilir. Tersine, düşük fiziksel okuryazarlık seviyelerine sahip çocuklar ise hareketsiz davranışın zararlı etkilerini yaşayabilirler (Janssen ve LeBlanc, 2010). Çünkü çocukluk döneminde oluşan fiziksel aktivite alışkanlıkları yetişkinlikte de devam etme eğilimindedir. Bu nedenle bu dönem yaşam boyu sağlık ve alışkanlıkları etkileyebilecek çok önemli bir dönemdir. Fiziksel aktivite davranışını başlatmak ve sürdürmek için fiziksel okuryazarlık bilincinin daha küçük yaşlardan itibaren kazandırılması önemli ve gereklidir (Çoruh ve ark., 2024).

Türkiye'de fiziksel okuryazarlık kavramına yönelik yapılan çalışmalar son yıllarda ivme kazanmış, özellikle okul çağındaki çocuklarda bu kavramın ölçülmesi ve geliştirilmesine ilişkin araştırmalar artmıştır. Ancak Türkiye bağlamında spor yapan çocukların fiziksel okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmaların sınırlı olduğu da görülmektedir. Dolayısıyla bu konuda yapılacak çalışmalar küçük yaşlardan itibaren fiziksel aktivite bilinci kazandırarak geleceğe yönelik daha sağlıklı bir toplum oluşturmayı geliştirici stratejiler yapma da gerekli ve önemli görülmektedir (Bailey, 2016; Yılmaz ve Kafkas, 2019). Özellikle basketbol gibi fiziksel ve sosyal etkileşimin yoğun olduğu spor branşı fiziksel okuryazarlığın farklı boyutlarının gözlemlenebilmesi açısından elverişli bir zemin oluşturmaktadır.

Bu açıklamalara dayalı olarak araştırmanın amacını “Yıldızlar (U16) 3x3 basketbol okul müsabakalarına katılan sporcuların çeşitli değişkenlere göre fiziksel okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi” biçiminde ifade etmek mümkündür.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte var olan veya halen varlığını devam ettiren bir durumu olduğu gibi betimlemek amacıyla kullanılan bir yaklaşımdır (Karasar, 1998). Araştırma için İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan Etik Raporu (11-24-2025) alınmıştır.

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2024–2025 sezonu içerisinde Malatya ilinde düzenlenen Yıldızlar (U16) 3x3 Basketbol Okul Müsabakalarına katılan basketbolcular oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 1). Ölçek formu, katılımcılara yüz yüze uygulanmış ve anketin amacı ile kapsamı hakkında gerekli bilgilendirme yapılmıştır. Araştırmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiş, bu doğrultuda velilerden yazılı onam alınmıştır. Ölçek uygulamasından önce katılımcılara ölçme aracının içeriği hakkında açıklayıcı bilgi verilmiş ve verilerin gizliliği sağlanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Değişken		F	%
Cinsiyet	Erkek	21	30,0
	Kız	49	70,0
Yaş	9	1	1,4
	10	15	21,4
	11	7	10,0
	12	19	27,1
	13	22	31,4
	14	6	8,6
Spor yapma yılı	1yıl	24	34,3
	2yıl	18	25,7
	3yıl	12	17,1
	4yıl ve üzeri	16	22,9
Baba eğitim durumu	İlkokul	3	4,3
	Ortaokul	10	14,3

	Lise	10	14,3
	Üniversite	44	62,9
Anne eğitim durumu	İlkokul	4	5,7
	Ortaokul	6	8,6
	Lise	15	21,4
	Üniversite	43	61,4
	Özel sektör	25	35,7
Baba mesleği	Memur	42	60,0
	Çalışmıyor	1	1,4
	Ev hanımı	30	42,9
Anne mesleği	Özel sektör	23	32,9
	Memur	17	24,3

Tablo 1’de kişilerin cinsiyet değişkenine göre dağılımının, %70’inin (n=49) kız, %30’unun (n=21) ise erkek olduğu görülmektedir. Yaş değişkenine göre en yoğun yaş grubunun 13 yaş (%31,4, n=22) ve 12 yaş (%27,1, n=19) olduğu anlaşılmaktadır. Spor yapma yaşı incelendiğinde ise, en fazla spor yapma yılı sırasıyla 1 yıl (%34,3, n=24), 2 yıl (%25,7, n=18), 4 yıl ve üzeri (%22,9, n=16), en az ise 3 yıl (%17,01, n=12) olduğu görülmektedir. Baba ve anne eğitim durumuna göre çoğunluğun üniversite mezunu olduğu (baba: %62,9 n=44; anne: %61,4 n=43) anlaşılmaktadır. Baba mesleği değişkenine göre çoğunluğun memur (%60, n=42), anne mesleği değişkenine göre ise çoğunluğun ev hanımı (%42,9, n=30) olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada Akarsu, Güllü ve Doğar (2024b) tarafından geliştirilen “Ortaokul Öğrencileri için Algılanan Fiziksel Okuryazarlık Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, fiziksel okuryazarlık algısını ölçmek amacıyla geliştirilmiş olup 17 maddeden ve dört alt boyuttan oluşmaktadır: “Motivasyon”, “Bilgi ve Anlayış”, “Güven” ve “Fiziksel Yeterlilik”. Ölçekte yer alan maddeler beşli Likert tipi ölçekle (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5=Kesinlikle Katılıyorum) derecelendirilmiştir. Yüksek puanlar, bireylerin fiziksel okuryazarlık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliği Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizleri ile test edilmiş ve model uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir. Alt

boyutlara ait Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla; motivasyon için 0.821, bilgi ve anlayış için 0.892, güven için 0.913 ve fiziksel yeterlilik için 0.782 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Veri Analizi

Verilerin analizinde IBM Statistics (SPSS, versiyon 25.0, Armonk, NY) paket programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik dağılımlarına ilişkin frekans ve yüzdeleri bulmak için betimsel istatistiklerden faydalanılmıştır. Analizlere geçmeden önce basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılarak normallik testi yapılmıştır. Tablo 3'e göre basıklık ve çarpıklık değerleri +1.5 ile -1.5 aralığında olmaması nedeniyle verilerin normal dağılım göstermediği kabul edilmiştir (Tabachnick, Fidell ve Ullman, 2013). Verilerin normal dağılıma sahip olmaması nedeniyle ikili karşılaştırmalar için Mann-Whitney U Testi, üç ve daha fazla karşılaştırmalar için ise Kruskal-Wallis H Testi kullanılmıştır.

Tablo 2. Normallik sınaması

Alt Boyut	$\bar{x}$	SS	Çarpıklık	Basıklık
Fiziksel Yeterlilik	4,5	1,41	6,132	46,839
Güven	3,86	0,8	-0,627	0,245
Motivasyon	3,93	1,41	4,173	28,927
Bilgi ve Anlayış	4,15	1,94	4,572	23,493

Çarpıklık ve Basıklık Değerleri: Tüm alt boyutlarda çarpıklık ve basıklık değerleri kabul edilen ± 1.5 aralığının dışında olduğu görülmektedir. Verilerin normal dağılmadığı tespit edilmiş. Bu nedenle parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 3. Cinsiyete göre Mann-Whitney U testi sonuçları

Alt boyut	Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p
Fiziksel Yeterlilik	Erkek	21	30,69	644,50	413,500	0,190
	Kız	49	37,56	1840,50		
Güven	Erkek	21	28,14	591,00	360,000	0,045
	Kız	49	38,65	1894,00		
Motivasyon	Erkek	21	28,40	596,50	365,500	0,054
	Kız	49	38,54	1888,50		
Bilgi ve Anlayış	Erkek	21	32,12	638,00	443,500	0,360
	Kız	49	36,95	1777,00		

Yukarıda verilen Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %70'inin (n=49) kız, %30'unun (n=21) ise erkek olduğu görülmektedir. Fiziksel Yeterlilik alt boyutunda (p=0,190) cinsiyetler arasında anlamlı bir fark görülmemektedir. Güven alt boyutuna bakıldığında (p=0,045) kızlar için anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Motivasyon alt boyutuna bakıldığında (p=0,054) anlamlılık sınırında olduğu fakat teknik olarak anlamlı olmadığı anlaşılmaktadır. Bilgi ve Anlayış alt boyutunda ise (p=0,360) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kız basketbol sporcularının "güven" düzeylerinin erkeklerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Diğer boyutlarda ise erkek ve kız basketbolcular arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Tablo 4. Spor geçmişine göre Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Alt boyut	Spor geçmişi	N	Sıra ortalaması	χ^2	p
Fiziksel Yeterlilik	1yıl	24	35,08	3,257	0,354
	2yıl	18	35,11		
	3yıl	12	28,25		
	4 yıl ve üzeri	16	42,00		
Güven	1yıl	24	32,33	1,422	0,700

	2yıl	18	35,81		
	3yıl	12	35,29		
	4 yıl ve üzeri	16	40,06		
Motivasyon	1yıl	24	41,10		
	2yıl	18	28,06	4,471	0,215
	3yıl	12	37,21		
	4 yıl ve üzeri	16	34,19		
Bilgi ve Anlayış	1yıl	24	34,27		
	2yıl	18	29,03	4,356	0,226
	3yıl	12	37,38		
	4 yıl ve üzeri	16	43,22		

Tablo 4'te katılımcıların basketbol geçmişine göre dağılımı incelendiğinde spor geçmişi en fazla olanların 1 yıl (%34,3, n=24), 2 yıl (%25,7, n=18), 4 yıl ve üzeri (%22,9, n=16), en az olanların ise 3 yıl (%17,01, n=12) olduğu görülmektedir. Spor geçmişi ile fiziksel okuryazarlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı, ancak 4 yıl ve üzeri spor yapanların ortalamalarının diğer gruplara göre bir miktar daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 5. Baba mesleği değişkenine göre Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Alt boyutlar	Baba mesleği	N	Sıra ortalaması	χ^2	p
Fiziksel Yeterlilik	Özel sektör	25	35,78		
	Memur	42	34,62	0,829	0,661
	Çalışmıyor	3	45,50		
Güven	Özel sektör	25	35,62		
	Memur	42	34,55	1,222	0,543
	Çalışmıyor	3	47,83		
Motivasyon	Özel sektör	25	33,56		
	Memur	42	35,99	0,901	0,637
	Çalışmıyor	3	44,83		
Bilgi ve Anlayış	Özel sektör	25	37,38		
	Memur	42	33,77	1,050	0,592

Çalışmıyor	3	44,00
------------	---	-------

Tablo 6. Anne mesleği değişkenine göre Kruskal-Wallis H testi sonuçları

Alt boyutlar	Anne mesleği	N	Sıra ortalaması	χ^2	p
Fiziksel Yeterlilik	Özel sektör	30	33,72	0,563	0,755
	Memur	23	35,78		
	Çalışmıyor	17	38,26		
Güven	Özel sektör	30	38,50	2,293	0,318
	Memur	23	36,15		
	Çalışmıyor	17	29,32		
Motivasyon	Özel sektör	30	37,75	0,803	0,669
	Memur	23	32,76		
	Çalışmıyor	17	35,24		
Bilgi ve Anlayış	Özel sektör	30	34,97	0,038	0,981
	Memur	23	35,80		
	Çalışmıyor	17	36,03		

Tablo 5 ve 6 incelendiğinde anne ve baba mesleği değişkeninde tüm alt boyutlarda (Fiziksel Yeterlilik, Güven, Motivasyon, Bilgi ve Anlayış) istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Baba ve annenin çalıştığı sektör (özel, memur, çalışmıyor) sporcuların fiziksel okuryazarlık düzeyleri üzerinde belirgin bir farklılık oluşturmamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada, Malatya ilinde 2024-2025 yılında Yıldızlar 3x3 Basketbol Okul Müsabakalarına katılan sporcuların fiziksel okuryazarlık düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, spor yaşı, anne ve babanın eğitim/meslek durumu) göre anlamlı bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre fiziksel okuryazarlık düzeyinde bazı değişkenlere göre farklılıklar olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada cinsiyet değişkeni sonuçlarına göre, yalnızca güven alt boyutunda anlamlı fark bulunmuş, buna göre kız sporcuların güven duygularının erkek sporculardan anlamlı

düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Altunsöz ve Koca (2019), beden eğitimi öğretmeni adaylarının fiziksel okuryazarlık düzeyleri konulu yaptıkları çalışmada, cinsiyetin fiziksel aktiviteye katılım ve özgüven üzerinde etkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Arslan, Demirhan ve Temel (2022) ise ortaokul öğrencilerinin fiziksel okuryazarlık düzeylerinde cinsiyet, fiziksel aktivite sıklığı gibi değişkenlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiğini bulmuşlardır. Fiziksel okuryazarlık düzeyinin kız öğrenciler lehine olması, fiziksel aktivitenin kızlar üzerinde özgüven geliştirmede daha etkili bir araç olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Yaş değişkeni bakımından fiziksel okuryazarlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çocukluk ve ergenlik döneminde yaş ilerledikçe motor becerilerde ve fiziksel aktivite katılımında genel bir artış beklenmekle birlikte (Bailey, 2006), bu çalışmada yaş faktörünün fiziksel okuryazarlık üzerinde doğrudan belirleyici olmadığı görülmüştür. Bu sonuç, fiziksel gelişimin sadece yaşa bağlı değil, aynı zamanda düzenli egzersiz, çevresel faktörler ve bireysel motivasyon gibi etmenlerle şekillendiğini göstermektedir (Culleton, 2015; Britton vd., 2024).

Spor yaşı değişkeni açısından da fiziksel okuryazarlık düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Ancak 4 yıl ve üzeri spor yapan bireylerin sıralama ortalamalarının diğer gruplara kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, spor yapmaya erken yaşta başlanmasının ve sürekliliğin fiziksel okuryazarlık gelişimine uzun vadede katkı sağlayabileceğine işaret etmektedir (Côté ve Hancock, 2016).

Anne ve babanın eğitim ve meslek durumları açısından incelendiğinde, tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu, Ergün (2018)'ün bulgularıyla da uyumludur. Aile eğitimi önemli olmakla birlikte, fiziksel aktivite alışkanlıklarının çocukluk döneminde bireysel deneyimler ve destekleyici çevrelerle geliştiği anlaşılmaktadır. Fiziksel aktiviteyi destekleyen ve kendileri de fiziksel aktiviteye katılım sağlayan aileler çocuklarına daha erken yaşta, erken fiziksel aktivite bilinci oluşturarak çocuklarını fiziksel aktiviteye yönlendirebilir.

Bu sonuç, ailelerin eğitim ve meslek düzeylerinin tek başına fiziksel okuryazarlık üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmadığını, çocukların fiziksel okuryazarlık gelişiminde

spor ortamlarının, okul programlarının ve bireysel motivasyonun daha etkili olabileceğini düşündürmektedir (Culleton, 2015; Britton ve ark., 2024; Ergün, 2018).

Çalışmada yıldızlar 3x3 basketbol okul müsabakalarına katılan sporcularda cinsiyet değişkenine göre fiziksel okuryazarlık düzeylerinde yalnızca "güven" alt boyutunda kız sporcular lehine anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Araştırmada spor yaşı arttıkça sporcuların fiziksel okuryazarlık düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir. Ancak sporcuların yaş, anne - baba eğitim seviyesi ve anne – baba meslek durumu değişkenlerine göre sporcuların fiziksel okuryazarlık düzeylerinde anlamlı farklar tespit edilmemiştir.

Araştırmanın bu sonuçlarına bağlı kalarak aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Fiziksel okuryazarlık programları hazırlanırken cinsiyet farklılıkları dikkate alınarak, özellikle erkek çocuklarının güven duygusunun geliştirilmesine yönelik etkinlikler artırılabilir. Kızlarda ise bu güven duygusunu destekleyici ve arttırıcı fiziksel aktiviteler yaptırılabilir.

2. Fiziksel aktivite yapma süresinin uzatılması teşvik edilerek, çocukların fiziksel okuryazarlık düzeylerinin gelişmesi desteklenebilir ve çocukların spora daha erken yaşlarda başlatılması sağlanabilir.

3. Araştırmanın evreni genişletilerek bu konu daha farklı ortam ve spor branşlarında uygulanarak fiziksel okuryazarlık bilinci yaygınlaştırılabilir.

KAYNAKLAR

- Akarsu, M., Güllü, M., & Doğar, Y. (2024a). Fiziksel okuryazarlık değerlendirme envanterinin geliştirilmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 45-58.
- Akarsu, M., Güllü, M., & Doğar, Y. (2024b). Perceived physical literacy scale for secondary school students: A study on validity and reliability. *Journal of Sport Sciences Research*, 9(2), 149-162. <https://doi.org/10.25307/jssr.1415600>
- Altunsöz, I. H., & Koca, C. (2019). Beden eğitimi öğretmen adaylarının fiziksel okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(2), 98-107
- Arslan, Y., Demirhan, G., & Temel, A. G. (2022). Ortaokul öğrencilerinin fiziksel okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 18(2), 160-178.
- Aslan, H. H., & Ünlü, H. (2023). Fiziksel Okuryazarlığın Tanımı Temelleri ve Önemi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 17(1), 65-78.

- Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of School Health*, 76(8), 397-401.
- Belanger, K., Barnes, J. D., Longmuir, P. E., Anderson, K. D., Bruner, B., Copeland, J. L., ... & Tremblay, M. S. (2018). The relationship between physical literacy scores and adherence to Canadian physical activity and sedentary behaviour guidelines. *BMC public health*, 18, 1-9.
- Britton, U., Ng, K., Behan, S., Goss, H., McFlynn, P., McClelland, J., Woods, C., Connolly, S., & Belton, S. (2024). Physical literacy in adolescents with disabilities in Ireland: A cross-sectional study examining effects of disability, age, gender and family affluence on physical literacy. *European Journal of Public Health*, 34(Supplement_2), ckae114.099. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckae114.099>
- Cairney, J., Dudley, D., Kwan, M., Bulten, R. & Kriellaars, D. (2019). Physical literacy, physical activity and health: Toward an evidence-informed conceptual model. *Sports Medicine*, 49(3), 371-383.
- Caspersen, C. J., Powell, K. E., & Christenson, G. M. (1985). Physical activity, exercise, and physical fitness: Definitions and distinctions for health-related research. *Public Health Reports*, 100(2), 126.
- Côté, J., & Hancock, D. J. (2016). Evidence-based policies for youth sport programmes. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 8(1), 51-65.
- Culleton, A. M. (2015). Engaging in physical activity: Interaction between motivational factors, self-esteem, self-efficacy, and life satisfaction & gender [Lisans tezi, Dublin Business School]. Dublin Business School eSource. <https://esource.dbs.ie/handle/10788/2374>
- Çoruh, H., Haşıl Korkmaz, N., Uğur Mutlu, S., & Kurt, Ş. (2024). The Importance of Gamification with Technology for Physical Activity in Physical Education and Sport Education: A Systematic Review. *International Journal of Physical Education Sport and Technologies*, 5(1), 1-9.
- Ergün, M. (2018). Çocuk ve gençlerde sporun eğitsel işlevi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 23-31.
- Janssen, I., & LeBlanc, A. G. (2010). Systematic review of the health benefits of physical activity and fitness in school-aged children and youth. *International journal of behavioral nutrition and physical activity*, 7, 1-16.
- Karasar, N. (1998). Bilimsel araştırma yöntemi (8.Basım). Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Özmen, T., & Contarlı, N. (2023). Yaşlılarda Fiziksel Aktivite ve Egzersiz. *Unika Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(1), 452-459.
- Pourabbasi, A., Amirkhani, M., & Nouriyengejeh, S. (2020). "Playing with Little Behaviors"; Physical Activity Promotion by Gamified Education in Young Boys. *International Journal of Preventive Medicine*, 11(1), 71.

- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). Using multivariate statistics (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Tremblay, M. S., Carson, V., Chaput, J. P., Connor Gorber, S., Dinh, T., Duggan, M., ... & Zehr, L. (2016). Canadian 24-hour movement guidelines for children and youth: an integration of physical activity, sedentary behaviour, and sleep. *Applied physiology, nutrition, and metabolism*, 41(6), S311-S327.
- Villasana, M. V., Pires, I. M., Sá, J., Garcia, N. M., Teixeira, M. C., Zdravevski, E., Chorbev, I., & Lameski, P. (2020). Promotion of Healthy Lifestyles to Teenagers with Mobile Devices: A Case Study in Portugal. *Healthcare*, 8(3), 315. <https://doi.org/10.3390/healthcare8030315>.
- Whitehead, M. (2010). *Physical literacy: Throughout the lifecourse*. Routledge.
- Yılmaz, A., & Kafkas, M. E. (2019). Takım sporlarının çocukların fiziksel ve sosyal gelişimine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 30(1), 45–55.

